

Høringsinstanser iflg. vedlagte liste

Deres ref	Vår ref	Dato
	2003/01022/MS/aa	1. desember 2003

Makt- og demokratiutredningen – høring

Stortinget vedtok 11. desember 1997 at det skulle igangsettes en utredning om makt og demokrati i Norge. Utredningen skulle foregå over en femårsperiode fra 1998-2003. En forskergruppe bestående av følgende medlemmer ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 13. mars 1998:

Professor Øyvind Østerud, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo, leder
Professor Fredrik Engelstad, Institutt for samfunnsforskning, Oslo
Professor Siri Meyer, Senter for europeiske kulturstudier, Universitetet i Bergen
Professor Per Selle, Rokkan-senteret og Institutt for sammenliknende politikk, Universitetet i Bergen
Professor Hege Skjeie, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo.

Hovedtemaet for utredningen er vilkårene for det norske folkestyret og endringer i disse.

Den 26. august 2003 ble "NOU 2003:19 Makt og demokrati" avgitt til Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Regjeringen har besluttet at utredningen følges opp i regi av Statsministerens kontor.

I regi av maktutredningen er det blitt utgitt om lag 50 bøker, om lag 75 rapporter og et betydelig omfang av fagartikler og øvrige publikasjoner. En oversikt er gjengitt i NOU 2003:19 kap. 5. En oversikt med blant annet lenker til rapporter er gjengitt under www.maktutredningen.no.

Tre medlemmer av forskergruppen (Østerud, Engelstad og Selle) har gitt en samlet fremstilling i bokform (Makten og demokratiet, Gyldendal 2003). Sekretariatsleder Ellen Rømming har utarbeidet en kortere versjon som NOU parallelt med og i etterkant av arbeidet med boka. To av forskergruppens medlemmer (Meyer og Skjeie) har av

ulike grunner valgt å ikke delta som medforfattere av en felles sluttbok. De har redegjort for sine perspektiver i egne uttalelser i sluttrapporten.

Med utgangspunkt i mandatet for utredningen er det i sluttrapporten presentert en analyse av utviklingen og situasjonen nå, knyttet til ulike perspektiver på det norske folkestyret. Kapitteloverskriftene i rapporten indikerer hovedperspektiver og hovedkonklusjoner:

- Maktens former
- Folkestyrets forvitring og politikkenes retrett
- Nye organisasjonsformer
- Velferdsstatens omforming og lokaldemokratiets krise
- Rettsorganene overtar politikken
- Statskapitalisme uten strategi
- Kjønnsmakt i likestillingslandet
- Det nye klassesamfunnet
- Det koloniale språkhierarkiet
- Den redigerte offentlighet
- Nasjonal symbolmakt og "Norge" som internasjonal merkevare
- Konklusjon: Makten og folkestyret - de sprenge rammene

Analysen i sluttutredningen avsluttes slik:

"Demokrati bygger ikke bare på makt gjennom folkevalgte organer, men også på rettigheter og rettsgarantier for individer og grupper, ulike former for deltakelse utenom valg, partier og politiske folkebevegelser, påvirkningsmuligheter som brukere, forbrukere og aktive i pressgrupper. Disse ulike formene for tilleggsdemokrati - rettighetsdemokrati, aksjonsdemokrati, deltakerdemokrati, forbrukerdemokrati, lobbydemokrati eller det vi har kalt barometerdemokrati - har supplert folkestyret som formelt beslutningssystem, men kan ikke erstatte det. Demokratiet blir utfordret når folkestyrets vilkår og spillerom blir redusert. Når betydningen av demokrati overføres fra folkestyret som formell beslutningsform til ulike former for tilleggsdemokrati, blir forvitringen av folkestyret tildekket og skillet mellom demokrati og ikke-demokrati utydelig. Derfor er forvitringen av folkestyret et sentralt utgangspunkt for vurdering av demokratiets vilkår."

Utredningen har gitt en bred beskrivende analyse av ulike utviklingstrekk knyttet til folkestyrets vilkår. Mandatet for utredningen la ikke opp til at utredningen skulle gi en normativ vurdering av mer generelle utviklingstrekk i samfunnet, der vilkårene for folkestyret også vurderes i forhold til andre viktige forhold. Det ble heller ikke forutsatt at utredningen skulle kunne ut i vurderinger av hvordan makt- og demokratiforholdene i Norge burde være. I den politiske oppfølgingen av utredningen vil fokuset dreies mer mot slike forhold.

Høringsinstansene bes på denne bakgrunn om:

- Å gi en vurdering av i hvilken grad den beskrivelsen som maktutredningen gir av utvikling og situasjon knyttet til makt- og demokratiforhold i samfunnet oppfattes som faktisk riktig og fyllestgjørende.

- Å gi en vurdering av i hvilken grad utviklingen og situasjonen knyttet til makt- og demokratiforhold er positiv eller negativ ut fra et overordnet mål om et bedre samfunn.
- Å vurdere hvorvidt makt- og demokratiforholdene bør endres, og eventuelt komme med forslag til hvordan dette kan/bør gjøres.

Høringsinstansene bes om å ta utgangspunkt i de vurderingene som gjøres i sluttrapporten (NOU 2003:19), inkludert perspektivene fra Meyer og Skjeie. For ytterligere underlagsmateriale vises til sluttboken og de foreliggende bøker, rapporter mv.

Dette høringsbrevet er sendt til et bredt utvalg organisasjoner og instanser innen ulike deler av samfunnet. Men makt- og demokratiforhold angår oss alle. Også eventuelle høringsuttalelser fra organisasjoner, instanser og ev. privatpersoner som ikke er tatt med i høringslisten, vil derfor bli vurdert og vektlagt i den videre oppfølgingen. Høringsbrevet vil være tilgjengelig på ODIN, under adressen <http://www.dep.no/smk>.

Høringen vil følges opp med sikte på å fremme en stortingsmelding våren 2005. Vi tar sikte på at alle høringsuttalelser vil følge meldingen til Stortinget som uttrykt vedlegg.

Høringsuttalelsen bes sendt Statsministerens kontor innen 1. juni 2004. Uttalelsen må også sendes elektronisk til e-postadressen maktutredningen@smk.dep.no.

Vi er klar over at det vil kreve et betydelig arbeid å sette seg inn i utredningen, og takker på forhånd for alle innspill som kan bidra til at makt- og demokratiforhold i Norge kan bli belyst på en så fullstendig måte som mulig.

Med hilsen

Nina Frisak (e.f.)
regjeringsråd

Martin Skancke
ekspedisjonssjef

Kopi: Departementene

HØRINGSINSTANSER:

Akademikerne
Aleneforeldreforeningen
Amnesty International
Antirasistisk Senter
Arbeiderpartiet
Arbeidsdirektoratet
Arbeidsforskningsinstituttet
Arbeidsgiverforeningen NAVO
ARENA-Programmet
Arkitektthøgskolen i Oslo
Barne-, ungdoms- og familieforvaltningen (BUFA)
Barneombudet
Bioteknologinemnda
Bispemøtet
Bistandstorget
CARE Norge
Chr. Michelsens Institutt
CICERO Senter for klimaforskning
Datatilsynet
Den Norske Advokatforening
Den norske atlantehavskomite
Den Norske Dommerforening
Den Norske Fagpresses Forening
Den norske Helsingsforskomité
Den norske Menneskerettighetsorganisasjon (DnM)
Det Kgl. Selskap for Norges Vel
Det mosaiske trossamfunn
Direktoratet for arbeidstilsynet
Direktoratet for Naturforvaltning
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Domstoladministrasjonen
Eierskapstilsynet
Europabevegelsen i Norge
Fattighuset
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Flyktningerådet
FN-Sambandet
FOKUS v/direktør Bjørn Stave, Møreforskning
Folkehøgskolerådet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet

Foreningen 2 foreldre
Forskningsinstituttens fellesorganisasjon
Forskningsstiftelsen Fafø
Forsvarergruppen av 1977
Forsvarets Forskningsinstitutt
Forum for utvikling og miljø
Framtiden i våre hender
Fremskrittspartiet
Fridtjof Nansens Institutt
Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO)
Frivillighet og samarbeid (FRISAM)
FUG (Foreldreutvalget for grunnskolen)
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon
Fylkesmannen i Aust-Agder
Fylkesmannen i Buskerud
Fylkesmannen i Finnmark
Fylkesmannen i Hedmark
Fylkesmannen i Hordaland
Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Fylkesmannen i Nordland
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Fylkesmannen i Oppland
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Rogaland
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Fylkesmannen i Telemark
Fylkesmannen i Troms
Fylkesmannen i Vest-Agder
Fylkesmannen i Vestfold
Fylkesmannen i Østfold
Gjeldsofferalliansen
Greenpeace Norden
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)
Handelshøyskolen BI
HELTEF Stiftelsen for helsetjenesteforskning
Human-Etisk Forbund
Husbanken
Høyre
Idegruppen om Nord/Sør
Innvandrernes Landsorganisasjon
Institutt for Fredsforskning (PRIO)
International Romani Union
Islamsk råd i Norge

Jernbaneverket
Juss-Buss
KILDEN
Kirkens Bymisjon
Kirkens Nødhjelp
Kirkerådet
Klagenemnda for likestilling
Kommunenes Sentralforbund
Kompetansesenteret for urfolks rettigheter
Konkurransetilsynet
Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene
Kredittilsynet
Kreftregisteret - Institutt for epidemiologisk kreftforskning
Kriminalomsorgens sentrale forvaltning
Kristelig Folkeparti
Kulturvernets fellesorganisasjon (KORG)
Kunsthøgskolen i Bergen
Kunsthøgskolen i Oslo
Kvinnefronten i Norge
Kvinnegruppa Ottar
Kvinneuniversitet Nord
Kvinneuniversitetet på Løten
Kystpartiet Stortingsgruppe
Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring
Landsorganisasjonen for Romanifolket
Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner
Likestillingsombudet
Likestillingssenteret
LO
Longyearbyen Lokalstyre
Læringssenteret
Mattilsynet
Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke
Mental Helse Norge
Miljøstiftelsen Bellona
Nasjonal Sikkerhetsmyndighet
Nasjonalbiblioteket
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalt folkehelseinstitutt
Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens
Natur og Ungdom
Nei til EU
Nettverk for private høyskoler v/ Det teologiske menighetsfakultetet
Nettverket av samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter i Osloregionen

NHO
NORAD
Noregs Mållag
Norges Bank
Norges Bondelag
Norges fiskarlag
Norges forskningsråd
Norges Gymnasiastsamband
Norges handelshøgskole
Norges Idrettsforbund og Olympiske komité
Norges idrettshøgskole
Norges kristne råd
Norges Kvinne- og familieforbund
Norges landbrukshøgskole
Norges Miljøvernforbund
Norges musikkhøgskole
Norges Naturvernforbund
Norges Rederiforbund
Norges Røde Kors
Norges vassdrags- og energidirektorat
Norges Velforbund
Norges veterinærhøgskole
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Norsk Folkehjelp
Norsk forbund for fjernundervisning
Norsk forbund for Lokal-TV
Norsk forening for kriminalreform
Norsk Form
Norsk Forum for Ytringsfrihet
Norsk Institutt for by- og regionforskning NIBR
Norsk institutt for forskning om oppvekst velferd og aldring (NOVA)
Norsk Journalistlag
Norsk kulturråd
Norsk kvinnesaksforening
Norsk Lokalradioforbund
Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS)
Norsk pasientforening
Norsk pasientskadeerstatning
Norsk pensjonistforbund
Norsk Polarinstitutt
Norsk Presseforbund
Norsk redaktørforening
Norsk språkråd
Norsk studentunion

Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI)
Norske kveners forbund
Norske Kvinners Sanitetsforening
Norske P.E.N
NORUT-Gruppen
NTNU Universitetsadm.
Oljedirektoratet
Organisasjon mot offentlig diskriminering (OMOD)
Politidirektoratet
Post- og teletilsynet
Private Barnehagers Landsforbund
Private helseinstitusjoners landsforbund (PHL)
Redaktørforeningen
Redd Barna
Regjeringsadvokaten
Ressurssenter for omstilling i kommunene (RO)
Rettspolitisk forening
Riksadvokaten
Riksantikvaren
Riksarkivet
Riksrevisjonen
Romanifolkets Landsforening
Rådet for psykisk helse
SABIMA
Samarbeidsforum for funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)
Samarbeidsrådet for naturvernsaker
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
Sametinget - Sámediggi
Sámiráddi/Samerådet
Samisk høgskole
Seniorsaken Norge
Senter for samfunnsforskning (SEFOS)
Senter for statlig økonomistyring
Senter mot etnisk diskriminering
Senterpartiet
SIRUS (Statens institutt for rusmiddelforskning)
Skattebetalerforeningen
Skattedirektoratet
Skogfinske interesser i Norge
SOS Rasisme
Sosial- og helsedirektoratet
Sosial- og helsedirektoratet v/Statens råd for funksjonshemmede (RFF)
Sosial- og helsedirektoratet v/Statens seniorråd
Sosialistisk Venstreparti

Statens arbeidsmiljøinstitutt
Statens forurensningstilsyn
Statens helsetilsyn
Statens institutt for forbruksforskning (SIFO)
Statens landbruksforvaltning
Statens legemiddelverk
Statens lånekasse for utdanning
Statens medieforvaltning
Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)
Statens næringsmiddeltilsyn
Statens vegvesen
Statistisk sentralbyrå
Statskonsult
Stiftelsen landsforeningen rettferd for taperne
Stortingets ombudsmann for forvaltningen
Sysselmannen på Svalbard
Teknologirådet
Toll- og avgiftsdirektoratet
Transportøkonomisk institutt
Trygdeetaten (Rikstrygdeverket)
Trygderetten
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø
Universitets- og høskolerådet
Utdanningsgruppene Hovedorganisasjon
Utlendingsdirektoratet
Utlendingsnemnda
Velferdsalliansen
Venstres Hovedorganisasjon
Voksenopplæringsforbundet
VOX (Voksenopplæringsinstituttet)
WWF-Norges medlemsforening
Yrkesskoleelevenes og lærlingenes interesseorganisasjon
YS